

Que diable!

Vous n'êtes pas toutes

De zestigste verjaardag van het vrouwenstemrecht in België (1948) is praktisch onopgemerkt voorbijgegaan. Het is ook niet echt een verhaal om mee uit te pakken. België was een van de laatste West-Europese landen die zijn vrouwen naar de stembus stuurde. Niet dat de Belgische politiekers seksistischer waren dan hun collega's in pakweg Duitsland (1918) of Nederland (1919). Naar goede Belgische gewoonte speelden vooral electorale motieven bij die late bevalling. De Belgische Werkliedenpartij (BWP) was de eerste die zich uitsprak voor het vrouwenstemrecht. Maar begin 20e eeuw koos ze eieren voor haar geld: ze liet de eis voor vrouwenstemrecht vallen, in ruil voor de steun van de liberalen in de strijd voor algemeen enkelvoudig mannenstemrecht. Die laatsten vreesden immers dat de vrouwen te veel onder de invloed van de kerk stonden en hun stem zouden geven aan de katholieke partij. Om dezelfde reden waren de katholieken dan weer voor het vrouwenstemrecht.

Na WO I kregen alle mannen enkelvoudig stemrecht, met als argument dat ze allen gelijk in het oorlogsleed hadden gedeeld. Bij de vrouwen gold dit gedeelde leed blijkbaar enkel voor hen die omwille van verzetsdaden door de bezetter gevangen waren gezet, en voor niet-hertrouwde weduwen of alleenstaande moeders van gesneuvelde soldaten of gefusilleerde burgers. De anderen kregen een troostprijs: in 1921 werd hun het gemeentelijk stemrecht toegekend. Pikant detail: prostituees en overspelige vrouwen mochten niet stemmen (overspelige mannen bestonden blijkbaar niet of hadden geen nefaste invloed op het stemgedrag). Vrouwen konden zich ook kandidaat stellen om verkozen te worden in de Kamer, zonder dat ze zelf konden gaan kiezen! Pas in 1948 werd die anomalie rechtgezet.

Zestig jaar en vele acties later zijn de vrouwen politiek meer evenwichtig - zij het nog steeds niet paritair - vertegenwoordigd. Hun politieke aanwezigheid blijkt ook inhoudelijk een positieve invloed te hebben op de positie van de vrouw in de samenleving.² Maar tegelijk blijft het discours van de eerste feministen zeer actueel, zeker in mondiaal perspectief: dat economische onafhankelijkheid minstens even cruciaal is als politieke gelijkheid.

Jeanne d'Arc!¹

Een van die feministen én fervente verdedigster van het vrouwenstemrecht, was de socialiste Emilie Claeys. Het verhaal gaat dat zij uit de BWP werd gestoten omdat ze Bebels theorie over het vrije huwelijk in de praktijk bracht door haar relatie met een gehuwde man. Julie Carlier brengt in een eerste bijdrage in dit nummer een veel genuanceerder beeld van Emilie Claeys als alleenstaande moeder met een groot socialistisch-feministisch engagement.

Sigrid Vertommen onderzoekt in een tweede bijdrage de niet altijd eenduidige houding van de Kommunistische Partij van België (KPB) ten opzichte van de vrouwen in de partij en van 'vrouwenkwesties' in het algemeen.

In een derde bijdrage schetst Paul Borghs de laatste tien jaar strijd voor gelijke rechten voor holebi's. Waar België achterop hinkte wat het vrouwenstemrecht betreft, was het op dat vlak een van de mondiale koplopers.

Verder in dit nummer een portret van Caroline Bunjes-Rosenthal, fotografe tijdens de Spaanse Burgeroorlog, de voorstelling van een erfgoedproject oral history rond de tweede feministische golf in Nederland, de merkwaardige autobiografie van de Leuvenaar Jan Vandenstein, en enkele recensies.

Een warme vrouwengroet!
Paule Verbruggen

- (1) Citaat in *Gazette de Liège*, 02-03/06/1949 naar aanleiding van de eerste verkiezingen na de invoering van het vrouwenstemrecht. Geciteerd in: L. VAN MOLLE & E. GUBIN, *Vrouw en politiek in België*, Tielt: Lannoo, 1998, p. 43.
- (2) K. CELIS, *Het belang van de politieke aanwezigheid. Descriptieve en substantiële vertegenwoordiging van vrouwen*, Paper Politicologenetmaal VUB, 27-28 mei 2004.